

Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Малопольський державний університет імені Вітольда Пілецького в Освенцімі
Університет прикладних наук в м. Ельблонг
Пряшівський університет
Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

III Міжнародної науково-практичної конференції

Україна, Мукачево 23-24 квітня 2025 р.

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету (Протокол № 3 від 23.05.2025 р.)*

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 квітня 2025р., м. Мукачево / ред. кол. Л. І. Капітан (гол. ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ, 2025. 157 с.

Редакційна колегія:

Капітан Л. І. – д. істор. н., професор (голова); Туріс І. Ю. – к. філол. н., доцент;
Корнієнко І. О. – д. психол. н., професор; Щербан Т.Д. – д. психол. н., професор; Брецько
І. І. – к. психолог. н., доцент; Воронова О. Ю. – к. психолог. н., доцент.

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей 23-24 квітня 2025 р.

4. Підтримка стигматизовуваних меншин: соціально-психологічні технології: практичний посібник / Л. М. Коробка, В. Ю. Вінков, В. В. Мясенко, І. Г. Губеладзе, І. М. Гусев, А. С. Голота; за ред. Л. М. Коробка. Київ, 2022. 168 с.

УДК 159.922.8:159.923.2-028-053.67(043.2)

ІРИНА БРЕЦКО

кандидат психологічних наук, доцент
завідувач кафедри психології
Мукачівський державний університет
БІЖКО В.В.
здобувач 4 курсу, групи П-4
спеціальності 053 «Психологія»
Мукачівський державний університет

САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Поняття “самопрезентація” в психологічній науці вивчається у контексті теорії інтеракціоналізму. В своїх наукових працях А.Н. Амяга наголошує, що англійський термін “self-presentation” у психологічній науці перекладається як самоподача, представлення себе іншим, самопредставлення, самопред’явлення, створення враження про себе [1]. Самопрезентація – це “різні стратегії і тактики, що людина використовує для створення певного враження на оточуючих”. Самопрезентація розглядається А.Н. Амягою, як свідомо, керована людиною діяльність. І.Гофман розглядає самопрезентацію через рольову поведінку [2]. Згідно з його концепцією “соціальної драматургії”, самопрезентація являє собою виконання індивідом певної ролі перед конкретною аудиторією та з подальшим поступовим саморозкриттям. За Д. Майерсом [3] самопрезентація спрямована на створення бажаного образу про себе у партнерів зі спілкування і визначається як «акт самовираження і поведінки».

Рання юність – це вік безпосередньої підготовки підростаючої особистості до життя вже як дорослої людини. Перед юнаками постають такі важливі завдання як вибір майбутньої професії, підготовка до трудової діяльності, підготовка до вступу у шлюб та створення власної сім’ї. Л. Божович зазначає, що саме це створює нову соціальну ситуацію розвитку.

Основною характерною особливістю періоду ранньої юності є готовність до дорослого самостійного життя, а саме формування знань, умінь та навичок орієнтованих на майбутню професію, вміння їх контролювати та презентувати. Нездатність свідомо змінювати свою презентацію в різних типах міжособистісних стосунків призводить до їх стереотипізації, а інколи і конфліктів, помилок, неуспішності. На даному етапі можлива поява кризи ідентифікації, яка з’являється у разі незадоволенням власною зовнішнім виглядом, поведінкою, вміннями та навиками ефективного спілкування тощо. Криза ідентичності характеризується появою само знецінення переживаннями, антипатією до своєї особистості, відсутністю інтересу до власного «Я», сильно вираженими поведінковими намірами до само зміни [4; 5; 6].

Головним новоутворенням в ранньому юнацькому є відкриття власного Я, розвиток рефлексії, усвідомлення своєї індивідуальності та її властивостей,

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей 23-24 квітня 2025 р.

побудова життєвого плану стосовно власного життя. З'являється інтерес до якостей інших людей та порівняння їх зі своїми якостями, розуміння механізмів ефективної взаємодії між оточуючими.

В період ранній юності характерні такі зміни в структурі особистості: зменшення гостроти міжособистісних конфліктів та негативізму у взаєминах з оточуючими людьми; покращення загального фізичного і емоційного самопочуття; зростання контактності та комунікативності; більш витримана поведінка; зниження рівня тривожності; нормалізація самооцінки. Усе це вказує на те, що криза юнацького віку пройшла, або ж їде на спад [7].

Серйозний, глибокий вплив на сприйняття світу в цей період виявляє той соціальний простір в якому живуть юнаки. Сім'я залишається тим мікросоціумом, де вони почувають себе найбільш спокійно і впевнено. Життєві перспективи, головним чином професійні, обговорюються з батьками, викладачами, дорослими знайомими, чия думка є важливою, і, звичайно, один з одним. Спілкування з однолітками в юнацькому віці – це специфічний канал інформації, особливий тип міжособистісних стосунків, а також один із видів емоційного контакту [8]. В цьому віці майже зовсім долається властива попереднім етапам психоонтогенезу психологічна залежність від дорослих, відбувається утвердження соціально-психологічної самостійності особистості, чому сприяє насичена комунікація з однолітками. У стосунках з ними, поряд зі збереженням колективно-групових форм спілкування, зростає значення індивідуальних контактів і прив'язаностей.

Юнацький вік є дуже сприятливим для утворення як позитивних так і негативних соціальних установок молодих людей, що в подальшому впливають на їх рівень життя [9].

Однією із головних умовою соціально-психологічної адаптованості юнаків є гнучкість, коригованість «Я-концепції». Розвинена здатність справляти враження на оточуючих, саморозкриватися та вносити уточнення в свою самопрезентацію є неодмінною рисою психологічно зрілої особистості, а психологічною основою для цього може стати власне освітнє середовище.

Розглядаючи тему розвитку юнаків варто звернути увагу на кризу даного вікового періоду. Криза є головним критерієм розвитку особистості в юнацькому віці, так як пов'язана з початком нового етапу в житті. Основною проблемою наразі є вибір професії та переживання стосовно правильності вибору.

Головним новоутворенням даної кризи є поява ціннісно-сміслового мислення у юнаків, здатність брати відповідальність за своє життя та наслідки своїх дій. Неподолана криза призводить до стану гострої дифузної ідентичності і складає основу спеціальної патології юнацького віку.

Враховуючи всі труднощі та обов'язки на даному етапі розвитку, в юнаків з'являється потреба в самопрезентації себе світові як окрему незалежну унікальну особистість.

Самопрезентація юнаків тісно пов'язана з розвитком своїх здібностей, вмінь та навичок. Проблема самопрезентації полягає не тільки в нездатності до її реалізації, а й відсутності того що можна було б презентувати. Тому дуже

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей 23-24 квітня 2025 р.

важливо на даному етапі приділяти значну увагу власному саморозвитку. Адже в деяких юнаків можна спостерігати порушення саме в сфері інтересів та прагнень до власного розвитку.

Література:

1. Амяга А. Н. Самопрезентація як соціально-психологічне явище. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Психологія*. 2005. № 645. С. 15–19.
2. Goffman, E. *Interaction Ritual: Essayson Face-to-Face Behavior*. New York: PantheonBooks.1967.
3. Майєрс Д. Соціальна психологія. Київ: Основи, 2008. 568 с.
4. Байєр О. О., Лук'яненко О. М. Особливості переживання страху дорослішання особами юнацького віку. *Науковий вісник Херсонського державного*. 2017. Вип. 5.
5. Глушченко С. Д. Соціально-психологічні особливості Інтернет адиктивної поведінки особистості. Київ: Університет «Україна», 2008. 547 с.
6. Капустюк О. М. Самопрезентація як засіб створення позитивного іміджу особистості. Київ, 2007. 252 с.
7. Оверчук В. А., Худа М. Б. Особливості самоставлення осіб юнацького віку з різним рівнем успішності. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія Психологічні науки*. 2023. Вип. 1(1). С. 31–37.
8. Теслик Н. М., Мартинюк С. Л., Ксенженко В. С. Особливості психопрофілактики емоційного вигорання осіб юнацького віку. *Психологічні студії*. 2024. № 2. С. 207–214.
9. Бакка Ю. В. Дослідження самотійності особистості юнацького віку у взаємозв'язку з її гендерними характеристиками. *Журнал сучасної психології*. 2023. № 2. С. 7–13.

УДК 159.922.8:159.942.5:364.624.4-053.67(043.2)

ІРИНА БРЕЦКО

кандидат психологічних наук, доцент
завідувач кафедри психології
Мукачівський державний університет

БОЙЧУК В.В.

здобувачка 5 курсу, групи П-5 з
спеціальності 053 «Психологія»
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Період юності має безліч викликів для психологічного зростання особистості зважаючи на актуалізовану потребу у встановленні нових контактів, якісному налагодженні вже існуючих, потребу в розумінні оточуючими емоцій, почуттів, станів, а також потребу в самовизначенні (ідентичність, професія тощо).

Сукупність цих та додаткових факторів формують системний підхід особистості до взаємодії з соціумом, враховуючи темпераментні та характерологічні особливості і підштовхує до проживання полюсів самотності-товарииськості. Саме в межах цих категорій відбувається основний процес рефлексії в юнацькому віці і залежно від багатьох факторів, починаючи особистісними психофізіологічними до особливостей функціонування соціального середовища навколо, залежить якому полюсу буде надана перевага.

Самотність стає більш поширеним явищем, коли молодь переходить від дитинства до юнацького віку. С. Ханг вважає, що ключовим процесом, який лежить в основі цього, може бути, пов'язане зі статевим дозріванням,